Lietuvos Respublikos energetikos ministerijai 2022 m. spalio 4 d. Nr. 21-208VK

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ENERGETIKOS ĮSTATYMO NR. IX-884 192 IR 21 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS ELEKTROS ENERGETIKOS ĮSTATYMO NR. VIII-1881 2, 16, 17, 20, 43, 44 IR 46 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 463 STRAIPSNIU ĮSTATYMO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ

Lietuvos verslo konfederacija (toliau – **LVK**), viena didžiausių verslo organizacijų Lietuvoje, atstovaujanti ir ūkio subjektus, veikiančius elektros tiekimo rinkoje, nepritaria Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos parengtiems Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo Nr. IX-884 192 ir 21 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo Nr. VIII-1881 2, 16, 17, 20, 43, 44 ir 46 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 463 straipsniu įstatymo pakeitimo įstatymo projektams (toliau visi kartu – **Įstatymo pakeitimų projektai**).

LVK nuomone, Įstatymo pakeitimų projektais siūlomas teisinis reguliavimas yra neaiškus ir neatitinkantis Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatyme nustatytų teisėkūros principų, numatančių, kad teisės aktuose nustatytas teisinis reguliavimas turi būti logiškas, nuoseklus, glaustas, suprantamas, tikslus, aiškus ir nedviprasmiškas. Taip pat Įstatymo pakeitimų projektuose yra numatoma, jog tam tikri pakeitimai turės poveikį iki Įstatymo pakeitimų projektų įsigaliojimo įvykusioms aplinkybėms, t.y. numatoma atsakomybė už veiksmus įvykusius iki Įstatymo pakeitimų projektų įsigaliojimo, kas prieštarauja bendrajam teisės principui *lex retro non agit* (įstatymas neturi grįžtamosios galios).

Teisėtų lūkesčių apsauga, teisinis tikrumas ir teisinis saugumas, kurie yra neatsiejami Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtinto teisinės valstybės principo elementai, suponuoja valstybės pareigą užtikrinti teisinio reguliavimo tikrumą ir stabilumą, apsaugoti asmenų teises, gerbti teisėtus interesus ir teisėtus lūkesčius, vykdyti prisiimtus įsipareigojimus asmeniui. Neužtikrinus asmens teisėtų lūkesčių apsaugos, teisinio tikrumo ir teisinio saugumo, nebūtų užtikrintas asmens pasitikėjimas valstybe ir teise (žr. *LR Konstitucinio Teismo 2015 m. birželio 16 d. nutarimas, priimtas byloje Nr. KT19-N12/2015)*. Asmenys turi teisę pagrįstai tikėtis, kad jų pagal galiojančius įstatymus ar kitus teisės aktus, neprieštaraujančius Konstitucijai, įgytos teisės bus išlaikytos nustatytą laiką ir galės būti realiai įgyvendinamos *(*žr. *LR Konstitucinio Teismo 2016 m. vasario 2 d. nutarimas, priimtas byloje Nr. KT6-N3/2016)*. LR Konstitucinis Teismas savo priimtuose nutarimuose ne kartą konstatavo, kad konstitucinis teisėtų lūkesčių apsaugos principas įpareigoja užtikrinti jurisprudencijos tęstinumą ir reguliavimo pataisomis nepaneigti asmens įgytų teisių, teisėtų interesų ir teisėtų lūkesčių *(*žr. *LR KT 2005 m. rugpjūčio 23 d. nutarimas, priimtas byloje Nr. 19/02)*.

Šiuo atveju, Įstatymo pakeitimų projektuose yra numatoma, kad tam tikros nuostatos įsigalioja nedelsiant ir jos bus taikomos nepriklausomo elektros energijos tiekėjo veiksmams ar neveikimui, **atliktiems 2022 metais** („*Šio įstatymo 1 straipsnyje išdėstyto Energetikos įstatymo 192 straipsnio 1 dalies nuostata dėl dalinio kompensavimo dydžio apskaičiavimo buitiniams elektros energijos vartotojams, kuriems užtikrinamas elektros energijos garantinis tiekimas dėl to, kad jų pasirinktas nepriklausomas elektros energijos tiekėjas nevykdo prisiimtų įsipareigojimų tiekti elektros energiją sutartomis su elektros energijos vartotojais sąlygomis, nutraukia veiklą arba elektros energijos pirkimo–pardavimo sutartį arba elektros energijos pirkimo–pardavimo ir persiuntimo paslaugos teikimo sutartį, taikoma iki 2022 m. gruodžio 31 d., jeigu pirmiau nurodyti nepriklausomo elektros energijos tiekėjo veiksmai ar neveikimas atlikti 2022 metais.*“), **t.y. dar iki Įstatymo pakeitimų projektų patvirtinimo ir įsigaliojimo**.

LR Konstitucinis Teismas 2007 m. lapkričio 29 d. nutarime konstatavo, kad su konstituciniu teisinės valstybės principu yra susijęs principas *lex retro non agit*, pagal kurį teisės aktų galia yra nukreipta į ateitį ir neleidžiamas teisės aktų galiojimas atgaline tvarka, nebent būtų palengvinama teisės subjektų padėtis, kartu nepakenkiant kitiems teisės subjektams (*lex benignior retro agit*). Nei įstatymu, nei poįstatyminiais aktais negalima nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kuriuo būtų įsiterpta į jau pasibaigusius teisinius santykius. Tokiu reguliavimu, kuriuo teisės normos galėtų būti pakeistos, kai reguliuojami santykiai jau yra baigti, būtų sudarytos prielaidos paneigti asmenų teisėtus lūkesčius, teisinį tikrumą ir teisinį saugumą, konstitucinį teisingumo principą. Šiuo atveju, atsakomybės už veiksmus, atliktus dar iki Įstatymo pakeitimų projektų priėmimo ir įsigaliojimo (t.y. grąžinti kompensavimo buitiniams elektros energijos vartotojams sumas į valstybės biudžetą dėl įsipareigojimų vartotojams nevykdymo iki Įstatymo pakeitimų projektų įsigaliojimo), nustatymas akivaizdžiai prieštarauja teisėtų lūkesčių, teisino tikrumo ir teisinio saugumo, konstitucinio teisingumo principams.

Taip pat pažymime, kad Įstatymo pakeitimų projektuose yra numatyta, kad „*Vyriausybės įgaliota institucija privalo kreiptis į nepriklausomą elektros energijos tiekėją, nevykdantį prisiimtų įsipareigojimų, nurodyti išmokėtas dalinio kompensavimo buitiniams elektros energijos vartotojams sumas, ir pateikti rašytinį reikalavimą grąžinti nurodytą sumą į valstybės biudžetą. Nepriklausomam elektros energijos tiekėjui, nevykdančiam prisiimtų įsipareigojimų ir negrąžinus Vyriausybės įgaliotos institucijos reikalavime nurodytos sumos per nurodytą terminą, kreipiamasi į teismą Lietuvos Respublikos civilinio kodekso ir Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka.*“ LVK vertinimu, ši nuostata turėtų būti tikslintina, numatant, kad ji būtų taikoma tik tiems nepriklausomiems elektros energijos tiekėjams, kurie prisiimtų įsipareigojimų nevykdo **neteisėtai**. Pagal bendruosius teisės principus, atsakomybė atsiranda neįvykdžius įstatymuose ar sutartyje nustatytos pareigos (neteisėtas neveikimas) arba atlikus veiksmus, kuriuos įstatymai ar sutartis draudžia atlikti (neteisėtas veikimas), arba pažeidus bendro pobūdžio pareigą elgtis atidžiai ir rūpestingai. Atitinkamai, atsakomybės taikymas nepriklausomiems elektros energijos tiekėjams, kurie neatliko neteisėtų veiksmų, prieštarauja bendriesiems teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principams.

LVK taip pat pažymi, kad Įstatymo pakeitimų projektuose nėra nustatytas tikslus kompensavimo dydžio apskaičiavimo buitiniams elektros energijos vartotojams mechanizmas. Įstatymo pakeitimų projektuose abstrakčiai nurodoma, kad „*dalinis kompensavimas apskaičiuojamas kaip skirtumas tarp elektros energijos buitiniams vartotojams taikomos elektros energijos garantinio tiekimo kainos ir minimalios 1 kWh elektros energijos kainos ribos, žemiau kurios elektros energijos dalinis kompensavimas netaikomas, ir šis skirtumas negali būti didesnis kaip 60 procentų galutinės elektros energijos kainos, taikomos elektros energijos buitiniams vartotojams*“. Tačiau visiškai nėra atsižvelgiama į tai, kad vartotojai gali būti pasirinkę skirtingus elektros energijos tiekimo paslaugų planus (pvz.: biržos ar fiksuotos kainos planą; fiksuotą Standartinį, Namai ar Namai plius planą), gali turėti vienos laiko zonos ar dviejų laiko zonų tarifus, turėti skirtingus elektros energijos vartojimo įpročius ir pan. Atitinkamai, LVK nuomone, kompensavimo dydžio apskaičiavimo mechanizmas elektros energijos vartotojams turėtų būti tikslinamas.

Remiantis minėtais argumentais, siūlome tikslinti Įstatymo pakeitimų projektais siūlomą teisinį reguliavimą, siekiant užtikrinti tinkamą teisėkūros principų įgyvendinimą, teisėtų lūkesčių apsaugą, teisinį tikrumą ir teisinį saugumą.

Tikimės, kad Lietuvos Respublikos energetikos ministerija, vadovaudamasi atvirumo ir skaidrumo principais užtikrins tinkamą ir skaidrų viešos teisėkūros procesą. Esame pasirengę ir toliau konstruktyviai bendradarbiauti, teikiant komentarus ir pasiūlymus dėl Įstatymo pakeitimų projektuose numatyto teisinio reguliavimo. Dėkojame už bendradarbiavimą.

Pagarbiai

Generalinė direktorė Ineta Rizgelė

Originalas nebus siunčiamas. Vilius Kriaučiūnas, el.p. vilius@lvk.lt, mob. +37060898408.

Dokumentą elektroniniu parašu
pasirašė INETA,RIZGELĖ
Data: 2022-10-04 18:05:38